

PREZIDENTI A MÉDIA: POSTUPNÉ TÁNÍ

1957–1968

Prezident:

Antonín Novotný (1904-1975 / prezidentem 1957-1968)

Když sovětský komunistický vůdce Nikita Chruščov na XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu nastolil kurz potírání kultu Stalinovy osobnosti, vnesl nejen do Sovětského svazu, ale do celého východního bloku téma politického uvolnění a v rámci možného a povoleného větší prostor pro společenskou kritiku. Zatímco v Polsku a Maďarsku toto vedlo k poměrně rychlým a zásadní revoltám, v Československu probíhalo politické tání pozvolně a opatrně. V čele státu po smrti Zápotockého v roce 1957 ostatně stanul osvědčený stranický funkcionář Antonín Novotný, který poprvé propojil funkci prvního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta republiky. Ve svých rukou tak koncertoval moc nad celým politickým systémem a stal se jeho prvořadým reprezentantem.

Měl tak alespoň v počátku také absolutní vliv nad budováním svého obrazu. Napomáhal tomu také fakt, že od první republiky u nás platily zákony na ochranu cti prezidenta, respektive proti urážce hlavy státu. Zatímco za první republiky se jednalo o pouhý přestupek, za Antonína Novotného byl přijat zákon, který hrozil postihem až na dva roky nepodmíněně. Od května 1962 do února 1963 tak byl například za urážku hlavy státu vězněn publicista a scénárista Vladimír Škutina. Během let komunistické totality byly ale podle toho zákona postiženy tisíce občanů. Novotný sice v roce 1960 nechal schválit novou ústavu, která prohlašovala dosažení socialismu v Československu, šlo ale jen o plané gesto. Hospodářství reálně upadalo a jeho reforma se nedařila. Zato sílila kritika a role médií, s čímž si Novotný nevěděl rady. Skutečně kritické časopisy jako byly Literární noviny nebo slovenský Kulturný život naopak Novotného a jeho politiku otevřeně tepaly.

Novotný měl navíc dlouhodobě přezíravý poměr ke Slovensku, což se ostatně projevilo mimo mnoha jiných momentů také zákazem románu slovenského spisovatele Ladislava Mňačka *Jak chutná moc*, jehož hlavní postava byla s Novotným velmi snadno identifikovatelná. Když pak v roce 1967 na svém sjezdu vystoupí proti režimu také čeští spisovatelé, je zjevné, že Novotného reputace ve společnosti upadá. Jeho kritici uvnitř stranického aparátu tak využijí vlivu médií na společnost a Novotného v lednu 1968 přinutí k rezignaci na vedení KSČ a v březnu téhož roku také na post prezidenta. Poslední kapkou byla v únoru a březnu 1968 v médiích notně probíraná kauza generála Jana Šejny, osobního přítele Novotného, který defraudoval armádní majetek a před postihem uprchl na Západ.